

Oponentní posudek
na disertační práci Ing. Jana Rotha
„Stanovení nákladů závazku univerzální poštovní služby“

Aktuálnost daného tématu

Předložená disertační práce reaguje na skutečnost, že se blíží termín plné liberalizace trhu poštovních služeb v České republice, který je naplánován na 1. ledna 2013. Otevření poštovního trhu konkurenci je nezbytným krokem zejména pro zvyšování celkové dostupnosti a kvality poštovních služeb, naproti tomu by ale nemělo klást překážky při poskytování univerzální poštovní služby, jejíž zpravidla nedostatečně lukrativní ekonomické efekty, které přináší veřejnému poštovnímu operátorovi, jsou kompenzovány tzv. poštovní výhradou zajišťující tomuto operátorovi monopolní postavení na definovaném úzkém tržním segmentu. Po ztrátě tohoto zvýhodněného postavení na trhu by pro stávajícího veřejného poštovního operátora mohlo poskytování univerzální poštovní služby představovat významné finanční břemeno. Vzhledem k nadcházejícímu procesu liberalizace poštovního trhu, jenž je v současné době problémem velmi ožehavým a diskutovaným všemi zainteresovanými sektorovými subjekty, a výše uvedeným skutečností shledávám zpracování tohoto tématu jako velmi aktuální, potřebné a přínosné.

Zvolené metody zpracování

Řešení uvedeného problému je založeno na známých a v rámci EU diskutovaných metodách pro stanovení nákladů závazku univerzální poštovní služby. K výběru vhodného způsobu výpočtu nákladů univerzální služby využil disertant metody vícekriteriálního hodnocení. Všechny zmíněné metody byly adekvátně analyzovány z hlediska vhodnosti jejich využití pro řešení daného problému, výběr konkrétních metod pro samotný postup výpočtu byl řádně odůvodněn či podložen výsledkem užití jiné vhodné metody. Velmi důležitou roli zde rovněž hraje tzv. referenční scénář s následnou segmentací portfolia služeb veřejného poštovního operátora a stanovení proměnných tohoto scénáře s formulací klíčových otázek těchto proměnných vztahujících se k poskytování univerzální poštovní služby. Výsledek užití referenčního scénáře jako součásti uvedeného postupu předurčuje právě ty oblasti, u kterých jednotlivé proměnné scénáře uvažovaly o možnosti generování čistých nákladů univerzální poštovní služby. V těchto oblastech byla následně provedena kalkulace čistých nákladů vycházejících z reálných dat národního poštovního operátora včetně optimistické a pesimistické varianty. Zvolené metody zpracování považuji za adekvátní a vedoucí k relevantním výsledkům.

Splnění stanovených cílů

Lze konstatovat, že cíle disertační práce byly splněny a její výsledky lze považovat za relevantní, neboť jsou podloženy na základě aplikace vhodných metod.

Přínos disertační práce

Disertační práce je přínosná zejména pro praxi, předložené návrhy řešení problematiky, získané výsledky a jejich posouzení vzhledem ke stávajícímu stavu tuzemského poštovního trhu mohou být jedním z klíčových podkladů pro přípravu poštovního trhu ČR na dokončení liberalizačního procesu. Lze konstatovat, že předložená disertační práce víceméně **splňuje** podmínky tvůrčí vědecké práce, disertant prokázal hlubší teoretickou znalost uvedené problematiky a schopnost využít adekvátních metod k získání relevantního výsledku a ten posléze správně interpretovat a posoudit z jednotlivých hledisek. Považuji za vhodné rovněž zmínit nemalou úlohu vlastních praktických oborových zkušeností disertanta zejména při zpracování návrhových a kalkulačních částí práce.

K textu mám tyto připomínky a doplňující otázky:

Připomínky

- 1) Poněkud problematicky se jeví kostrbatá česká interpretace původních anglických názvů zmíněných a použitých metod jak v samotném textu, tak i v seznamu zkratk.
- 2) Objevuje se menší počet drobných chyb ve formátování (str. 14 prvý odstavec odlišné řádkování, str. 61 a dále chybějící čárky za jednotlivými odrážkami).
- 3) Kapitola 4.3 obsahuje výklad většího počtu metod vícekriteriálního hodnocení. V návrhové kapitole 5 by bylo vhodné využití či nevyužití všech těchto metod podrobněji posoudit z hlediska řešení uvedené problematiky.
- 4) Na str. 46 jsou zmíněny metody aproximace mlhavé relace, AGREPREF a ELECTRE. Bylo by vhodné v příslušné části textu alespoň ve stručnosti rámcově přiblížit jejich princip, resp. rozdíl mezi nimi.

Doplňující otázky:

- 1) Na str. 18 a 20 jsou v tabulkách užity pojmy „adresný a neadresný direct mail“. Jak by disertant tyto pojmy charakterizoval, resp. definoval rozdíl mezi nimi ?
- 2) Na str. 28 disertant uvádí jako jednu z možností financování univerzální poštovní služby „využití příjmů poskytovatele univerzální služby z jiných oblastí na poštovním trhu.“ Souvisí zamýšlený způsob s tzv. křížovým financováním ? Považuje disertant jeho využití za akceptovatelné ?
- 3) Návazná otázka: V abstraktu je uvedeno, že „poskytování univerzální poštovní služby je v současnosti **financováno** prostřednictvím poštovní výhrady“. Lze toto vyjádření rovněž chápat ve smyslu křížového financování a jako akceptovatelné ?
- 4) Na str. 28 je jako další alternativa uvedena „úhrada nákladů spojených s poskytováním univerzální poštovní služby prostřednictvím cen hrazených zákazníky“. Považuje disertant tento způsob za uspokojivý z hlediska cenové dostupnosti základních poštovních služeb ? Jakou by potom měla úlohu regulace jejich cen ?
- 5) Str. 30 – Co je míněno tvrzením, že „závazek univerzální poštovní služby vyšel nulový?“
- 6) Str. 31 a dále – Co je míněno pojmem „operativní náklady“ NPO ?
- 7) Str. 51 – Jaké případné ztrátové služby by mohly například mít pozitivní dopad na jinou oblast služeb tak, že by je NPO provozoval i bez závazku univerzální služby ?
- 8) Tatáž strana – Zrušení například kterého produktu by mohlo pro NPO znamenat vyšší náklady ?
- 9) Str. 65 – V jakém vztahu je dle disertanta změna cen a změna dostupnosti cen pro všechny uživatele, resp. co je míněno a jaké opatření zajistí změnu dostupnosti cen pro všechny uživatele ?
- 10) Považuje disertant přebytek nad limitem finančního břemena v hodnotě 0,27 procenta jako určující pro označení nepřiměřeného finančního zatížení závazkem univerzální služby pro NPO ?

Závěr

Disertant Ing. Jan Roth prokázal schopnost tvůrčí vědecké práce, jejíž výsledky lze považovat za přínosné zejména pro rozvoj praxe ve studovaném oboru. Z tohoto důvodu v souladu s platnými právními předpisy a studijním a zkušebním řádem Dopravní fakulty Jana Pernera Univerzity Pardubice disertační práci Ing. Jana Rotha **doporučuji** připustit k obhajobě a po zodpovězení doplňujících otázek a úspěšné obhajobě **doporučuji** udělení titulu Ph.D.

V Chrudimi dne 10. 2. 2011

Ing. Daniel Salava, Ph. D.